

händelserna hända. Kanske skall dock framdeles någon bit ur den egentlige Parisertraktaten framdragas, om Ryssland återtager sin fordnas skyddsherremakt, åtminstone för de kristna på Balkanhalfön.

I allt det anförda må nu England handla i sin goda rätt, emedan hvarje folk, som det förmår, må handla enligt sina intressen, på hvilkas botten ligger maktrivaliteten mot Ryssland. Men uppenbart är att Englands politik icke öfverensstämmer med mensklighetens allmänna intressen. Ty ingen tror väl att dessa främjas af turkiska våldets upprätthållande. Att Englands politik derföre icke heller är någon god politik, utan att densamma förr eller senare skall lida ytterligare afbräck – torde kunna påstås utan fara för misstag.

10

128 VÄRNEPLIGTSINSTITUTIONEN.

Morgonbladet n:o 103, 5. V 1877

KOSTNADERNAS BESTRIDANDE.

Propositionen om anvisande af medel till kostnaderna för värnepligtens införande bär i princip vittnesbörd om ett Hans Majestäts förtroende till Finlands Ständer, hvilket säkert skall möta tacksamt erkännande. De begärda anslagen afse nemligen endast femårsperioden 1878–1882, och värnepligtsinstitutionens bestånd har sålunda gjorts beroende af Ständernas fortfarande samtycke. De skola säkert icke heller glömma, att ett folk, bland hvilket ingen man är i stånd att möta en fiende, är ett uselt slägte.

20

Man har sett i Svenska tidningar och äfven vid riksdagen i den diskussion om några dagars ökad öfning för beväringen, hvilken förde till ett nog snöpligt resultat, Finlands förskräckliga öde framhållas som en buse för de Svenska riksdagsbönderna. Dessa synas nemligen icke vara hugade att utsätta sitt dyrbara skinn för någon fientlig påkänning, utan önska fortfarande köpa fäderneslandsförsvarare för pengar, dock numera rent värfvade, så att rusttjenst och rotering skulle försvinna. Det är propositionen till värnepligtslag, som gifvit texten till dessa demonstrationer. Naturligtvis hafva vederbörande tagit så knapp notis om propositionen som möjligt. Ty eljest skulle de väl gjort den reflexion, att en lag, som gäller från fem år till fem år, icke gerna kan blifva förtryckande. Och lyckligt är, att detta sannt liberala förfarande af regeringen blifvit följdt. Ty det lättar i hög grad det nya åtagandet och öppnar utväg att efterhand fullkomna institutionen, hvilken äfven måste desto säkrare leda till målet, ju frivilligare åtagandet är.

30

40

I kostnadsberäkningen måste kalkylen öfver tillgångarne komma att utgöra det väsendtligaste föremålet för ständernas öfverläggning. Ty utgiftsbudgeten torde för det mesta undandraga sig deras pröfning. Regeringen måste bäst känna behofvet för hvarje post. Den oinvigde förefaller konstnadsberäkningen hellre för låg, än för hög. Men hvad regeringen ansett vara tillräckligt, måste väl för sådant antagas.

Militiefondens tillgångar utgöra till vidare den stora insatsen på inkomstsidan. Besparingen å dessa tillgångar 9 1/2 miljon mark är öfverraskande stor och aflägsnar allt bekymmer för den första uppsättningen. De årliga inkomsterna, sammanlagdt 2 850 000 mark i rundt tal, utgöras af tre poster: indelta räntan jemte tionden, boställsarrendena och vakansafgifterna. Härtill kommer nu den af ständerna åskade bevillningen, till endast 1 miljon mark årligen.

50

På annat ställe (*Morgonbladet n:o 83*) är anmärkt, att med åtagan-

det af värnepligten vakansafgiften väl bör bortfalla. Ty det synes vara sjelffallet, att, sålänge allmogen, egentligen rust- och rotehållare, är underkastad värnepligt, rotekontrakterna måste anses vara suspenderade, och således vakansafgift icke heller kunna komma i fråga¹. Då återstår såsom militiefondens ordinarie inkomst endast 1 miljon mark ungefär.

10 Öfver denna inkomst disponerar Hans Majestät, och angående dess användande kan ingen anmärkning från ständernas sida göras. Men ur billighetssynpunkt kan det väl sättas i fråga, huruvida någon kostnad för den i landet förlagda Ryska militär bör utgå ur Finlands militiemedel, äfven sedan landet uppställer egen militär, och bevilning för detta ändamål begäres. I grunden förhåller sig också saken så, att regeringen disponerar öfver militiemedlen på grund af Borgå landtdags beslut, hvilket förutsatte, att till vidare allsingen militär skulle af landet uppställas. Isynnerhet förefaller det fremmande, att just nu, då nya skatter af landet begäras, icke mindre än 1 400 000 mark finnas vara anslagna till diverse byggnader för Ryska militären. Det har väl icke kunnat förutsättas, att dessa förhållanden icke skulle komma att väcka ständernas utskotts uppmärksamhet. Men det kan icke lända saken till
20 fördel, att sålunda onödigtvis öka öfverläggningsämnenas antal.

När från inkomstsidan vakansafgiften utgår, komme militiefondens återstående inkomst att blifva otillräcklig för fondens ordinarie utgifter, äfven om de direkta anslagen för Ryska militärens behof från dessa afräknas. Af allt det anförda torde derföre framgå, att militiefonden kommer att förvandlas till en ständernas fond.

Uppställningen i propositionen af erforderliga och befintliga tillgångar utvisar, att, såsom ofvan åberopats, ett tillskott skulle behövas af endast en miljon mark pr år, nemligen till slutet af 1882 eller för 2 2/12 år, emedan första uppbådet skulle träda i tjenst 1 november 1880. Men
30 då är vakansafgiften beräknad såsom en fast ordinarie inkomst med ungefär 1 1/2 miljon. Lemnar man detta betraktelsesätt, uppgår det behöfliga årliga tillskottet till 2 1/2 miljon.

För fyllandet af detta behof kunna nu hvarjehanda utvägar imagineras. Men för närvarande hafva ständerna ingen annan säker disponibel inkomst, än större eller mindre del af bankvinsten. I hvarje händelse måste en ny militärbevilning anlitas. Enklast synes väl vara, att förena densamma med nu utgående bevilning, så att någon viss summa årligen komme att ur bevilningsfonden utgå till militiefonden. Men naturligtvis måste denna ökade bevilning fotas på helt andra
40 grunder, än den nuvarande; eljest skulle den gifva samma dåliga resultat som denna.

När vid landtdagen 1863 proposition till bevilningsförrättning ständerna förelades, var denna, såsom i dylika fall vanligt, affattad efter svenskt mönster. I densamma föreslogs derföre, att bevilning af fastighet skulle utgå i procent af fastighetsvärdet. Men vi hafva aldrig saknat insigtsfulla statsekonomer, synnerligast unga. Desse insågo nu, hvad troligen ingen annan hade insett, att en så beskaffad bevilning icke vore någon inkomstbevilning. Och som det mångenstädes står att

50 ¹ Det resonnement i ämnet, som förekommer i ingressen till propositionen om värnepligtslagen, är långtifrån bindande. Den der framhållna teorin var okänd ännu 1854, då indelt militär uppsattes och motsvarande s. k. »grundskatt», vakansafgiften försvann. Roteringsstungen är ingalunda en »grundskatt», utan ett genom kontrakt villkorligt beviljadt åtagande, som upphör, när deremot svarande förmon, frihet från utskrifning, försvinner. Det är sagda haltande deduktion, som främst synes föranledt de Svenska deklamationerna.

läsa, att rätteligen all skatt borde vara inkomstskatt, så föranledde de ständernas beslut, att äfven fastighetsbevillningen skulle utgå af afkastningen. Följden var gifven, nemligen den, att fastighet på landet gick fri från all bevillning. Kanske skall man fortfarande hålla fast vid detta högst rationela förfarande.

Men vill man hafva någon inkomst, är det enda utväg att lägga fastighetsvärdet till grund. Att likväl nu, kanske före juni månads utgång, få den saken klar, torde svårligen låta göra sig. Jag vågar därför hålla för bäst, att åtminstone till nästa landtdag vakansafgiften skulle bibehållas såsom militiebevillning. En följd häraf vore, att all icke roterad jord borde åsättas enahanda bevillning, nemligen den vakansafgift, som för samma jord bordt erläggas, om den varit roterad. Huru högt denna imaginära vakansafgift kunde stiga, är svårt att säga. Men man torde knappt kunna antaga, att den skulle stiga högre än till 1/5:del af nu utgående vakansafgift, eller till 300 000 mark. På stadsfastighet och alla öfriga näringar skulle då falla en bevillning af 700 000 mark.

Huruvida denna proportion är riktig, vill jag icke åtaga mig att bestämma. När man talar om inkomsten, har man ett mycket stort utrymme. Ty man räknar det icke alls för inkomst, att jordbrukaren har boning, eldning, för det mesta lyse, råmateriel till skoplagg, kläder, uppehälle under deras förarbetande, vanligast husbehofsfske m. m., ofta egen qvarn, smedja o. s. v., allt af jordegendomens afkastning. Men dylika poster, som för tjenstemän och näringsidkare i stad utgå af hans beskattade inkomst, äro otagliga, ehuru de vid uppskattning af jordegarens inkomst alls icke tagas eller kunna tagas i beräkning. Talar man deremot om egendomsvärdet, så är i vårt land värdet för jordegendomen så öfverväldigande, att all öfrig egendom utgör en ganska måttlig bråkdel deraf.

Men detta är för tillfället en bisak. Lägges tillsvidare vakansafgiften till grund, så hindrar intet att öka eller minska densamma med vissa procent, för att komma till en rättvis proportion för bevillningen. Bibehålles den oförändrad, så blir effekten, att rust- och rothållare icke komme att betala någon ökad skatt för värnepligtens införande, men att öfriga samhällsklasser få sig en ny skatt pålagd. Naturligtvis borde före nästa landtdag undersökningar ske, med stöd af hvilka en såvidt möjligt rättvis fördelning af skatten kunde åstadkommas. Att någon ytterligare personel skatt icke bör ifrågakomma torde lätt medgifvas.

Men med denna uppfattning sammanhänger en fråga, hvilken med hänsyn till de i densamma intresserade skall komma stort buller å stad. När all vakansafgift bortfaller, är det klart, att rusthållarna måste förlora augmentsröntorna. Dessa äro lika litet deras evärdliga egendom, som vakansafgiften är en evärdlig grundskatt. De torde uppgå till 1/2 miljon ungefär; och öfriga skattskyldige kunna väl icke åtaga sig att betala detta belopp rusthållarna till fromma. Militiefonden kommer nog att behöfva hvarje penni, till hvilken den är berättigad. Ty såsom af kostnadsförslaget för den nya inrättningen framgår, komma från 1883 utgifterna att ökas med ytterligare en miljon. Och i förslaget ingår icke alls frågan om eget artilleri, hvilket dock blir ett absolut nödvändigt tillägg, om meningen är, att använda de värnepligtige i verklig strid.

När nu folket måste anstränga sig för den nya institutionens uppehållande, kan regeringen icke pretendera att få sitta i orubbadt bo. Vårt lands finansförvaltning har varit ett lyckligt Schlaraffenleben, emedan vi hittills undgått den mest betungande statsutgift i alla andra

Europas länder. Statsinkomsterna hafva jemnt stigit och tillåtit att med fulla händer ösa medel för alla andra statsbehof. Nu är landet berättigadt vänta, att i denna rikedom finna ett stöd och en lättnad; och ständerna kunna utan fara för afslag tryggt för värnepligtsinrättningen begära ett visst anslag af öfverskottsstatsmedel.

J. V. S.

10 **129 JOHAN LUDVIG RUNEBERG**
Morgonbladet n:o 109, 14. V 1877

»Vid denna ännu öppna graf egnar oss icke att tala om Johan Ludvig Runebergs värde såsom skald. Samtiden har härom dömt, och efterverlden skall ytterligare pröfva och döma. Ty det är de högt begåfvades företräde, att menskligheten aldrig tröttnar att tyda deras verk. För oss är det visst, att skaldens namn är oförgätligt inristadt på historiens blad, och att hans dikter skola oförgängligt lefva.

20 Men hvad oss anstår, är att vid denna graf gifva uttryck åt den vördnad, tillgifvenhet och tacksamhet, Finland känt och känner för den store skald, som blef sitt folks store lärare.

Det var, som skulle först Han hafva upptäckt, att vi ega en fädernejord, så värd att älskas, då han visade på våra tusen sjöar, på de löfrika landtuddarne, speglande sig i deras famn, på de härliga furuskogarne kring deras stränder, på allt detta i den sommarnatt, under hvilken dagen glömmar att gå till hvila, och talltrastens vemo-
diga toner ljuda öfver nejden; då han visade äfven på vår vinterdags
fröjd, ströende diktens guldglans öfver den svagt solbelysta drifvan, på
30 hvilken elgskytten ilar fram, med hjertat äfven under vadmalsrocken så rent och friskt som den luft, han andas, och på hemmets frid kring härden i julqvällen, der enkel sed och kärleksfullt sinne förena hög och låg.

Men Han upptäckte här på denna jord, hvilken vi väl alltid älskat, men för hvars skönhet Han öppnade våra ögon, ett slägte, i hvilket vi knappt vågade igenkänna oss sjelfva – så enkelt hög stod för oss den mot frostens härjningar modigt kämpande mannen i Finlands skogsbygd, när han bjuder lägga bark i eget bröd och räcka den besparade säden åt den än hårdare pröfvade grannen, fast i tron på Guds försyn – så herrliga te sig gestalterna af dem, som fuktat denna jord med sitt
40 blod, försvarande densamma till sista stund, sjelfve omedvetne af, att de kunde kallas hjeltar, blott utan vank fyllande, hvad de ansågo för sin pligt, gående till striden såsom arbetaren går till hvarje dags möda, mötande döden på slagfältet såsom sjömannen stormen och vågorna.

De blefvo alla i Runebergs dikt typer för sann mandom, emedan, siare som han var, han hos personerna sökte och fann det ädla, rent menskliga och framställde det för vår beundran och kärlek.

Vi skatta högt all Runebergs dikt. Vi äro tacksamme för den njutning, dess läsning skänker, för den själslyftning, den väcker, för den ära, den spridt öfver Finlands namn. Denna beundran för den
50 store skalden, den delas dock med oss af andra nationer. Men dessa dikter, hvilkas föremål är Finlands natur och folk, de – de hafva all vår kärlek. Det är i dessa dikter, den store skalden blef och är och skall för alltid vara sitt folks store lärare. Endast af oss kan det rätt förstås, då han i dem hänvisar till de makter, som uppehållit fäderne, och med förtröstan till dem tyder på vår framtids hopp.